

Deel 1 – Er was eens... (bij 1 Samuel 25: 1-13)

Er was eens een man, een heel rijk man, en hij heette Dwaas. Of Leeghoofd. Zoiets. Zijn vrouw heette Avigajil: mijn vader verheugt zich. Een intelligente, mooie vrouw. En er was een jongen, David, die ooit tot koning was gezalfd door de profeet Samuel. Mooie jongen ook. Als dit de nieuwe James Bond film was, wist je al hoe het zou gaan met deze drie. En geloof het of niet – soms is de bijbel net James Bond. Maar toch anders...

Samuel was dood. En David was op de vlucht voor de zittende koning. Met zeshonderd man zwierf hij door de woestijn. Op zoek naar twee dingen: bondgenootschappen, liefst met invloedrijke mensen. En – heel basaal – eten en drinken voor zichzelf en zijn mannen. En dan is daar dus die rijke man. Met een bedrijf in Karmel – ‘boomgaard’ betekent dat. Dus hier hebben we de openingsscène uit onze film. Acte 1: mannen uit de woestijn komen toekomst zoeken in een land van overvloed. Dat klinkt bekend in de oren, toch? Precies. Dus nu is de vraag: wat gaat die rijke man doen? Zal hij de vreemde die hem om eten en drinken vraagt gastvrij ontvangen? Afgaand op zijn rijkdom is hij misschien de leider van de Kalibieten wel. Handige politieke bondgenoot. En welvaart genoeg om met velen te delen. Maar zijn naam voerspelt niet veel goeds. Dwaas, Nikser, Leeghoofd. Bovendien doet de klank van het woord Kalibiet in het Hebreeuws denken aan het woord voor hond.

David en zijn jongens hebben de herders van deze Nabal bescherming geboden, maar Leeghoofd heeft geen boodschap aan David. ‘Wie is David?’, klinkt het. Eigenlijk weet hij het wel: deze jongen is de zoon van Isai. Zijn vraag druipt van het sarcasme: wie is die David eigenlijk – wie denkt hij wel dat hij is? Goede vraag, zou David gedacht kunnen hebben. Want... wie is hij nu eigenlijk? Ooit was hij gezalfd tot toekomstig koning, een koning namens de God met de Naam – niet zomaar een koning dus. Geen koning als andere koningen, maar een herder-koning: een dienende koning wiens roeping het is om zich solidair te verklaren met mensen in de verdrukking. Niet je eigenbelang voorop, maar opstaan voor wie geen stem heeft. Zo’n koning. Als herdersjongen versloeg hij de reus Goliath. Weet je nog... David? Toen riep je: ‘Jij komt naar mij met een zwaard, een speer en een schild, maar ik kom naar jou met een Naam: JHWH, God van Israël.’ Toen leek je te weten wie je was, waar je voor stond. Maar wie ben je nu? Een vluchteling. Een balling. Een guerrillaleider. Je trekt je zwaard tegen een dwaas die model staat voor de grijpgrage landheren van alle tijden. Mijn brood, mijn water, mijn slachtvee, mijn scheerders. Moet ik mijn welvaart delen met mensen die ik niet eens kén? Met een leugen houdt hij buiten de deur wie een beroep op hem doen. Verdraaid actueel, helaas, die Nabal. Vecht David voor de goede zaak, voor brood en recht voor zijn mannen? Of verliest hij de Naam uit het oog? We zullen zien.

Deel 2 – Maar intussen... (bij 1 Samuel 25: 14-22)

Net als we ons afvragen hoe zuiver de motieven van David zijn worden we op een flashback getrakteerd: we horen hem schelden en ik weet niet hoe het u in de oren klinkt, maar ik hoor vooral een gekrenkt ego en iemand die alle mannen in het huis van Nabal in één veeg wegzet als tegen-de-muur-zeikers die de morgen wat hem betreft niet zullen halen. Ook van alle tijden: conflicten die wortelen in gekrenkte trots. Om maar te zwijgen over hoe we, als we boos – of misschien vooral bang – zijn, een hele groep mensen over één kam kunnen scheren. We zien het om ons heen gebeuren. Maken ons er zelf schuldig aan. Maar het strookt niet met waar het verhaal van de God met die Naam ons toe probeert te verleiden. Wie gaat David herinneren aan de God die hem riep, aan de mens die hij zou willen zijn. Wie brengt hem dat te binnen nu Samuel er niet meer is?

In het huis van Leeghoofd zien de jongens intussen haarfijn wat voor heer ze hebben. Totáál slecht. Een duivelszoon, noemen ze hem. Ze weten ook op wie ze wél kunnen rekenen. Vrouwe wijsheid breekt met alle sociale conventies en rijdt zonder medeweten van haar man richting David. Als je het een beetje voor je ziet leest het als een spannende film: ze rijden op elkaar af... zij met ezels volgeladen met eten, hij 400 man sterk met zwaarden... hij ziet haar nog niet... zij ziet hem al wel... We komen bij het hart van het verhaal... de climax. Wat gaat er nu gebeuren?

Deel 3 – Woorden ten goede: wie wil je zijn? (bij 1 Samuel 25: 23-38)

Wat een strateeg, deze vrouw. Nog voor David iets heeft kunnen uitbrengen, valt ze voor zijn voeten en noemt hem 'mijn heer'. Met andere woorden: er kan geen misverstand bestaan over welke kant ze kiest. Zij kiest voor een bondgenootschap met David. Ze kiest tegen haar man en – als je de machtsstrijd tussen Saul en David erbij betreft – dus ook tegen de zittende koning. Vervolgens legt ze David in de mond wat ze wil dat hij doet: 'God heeft je ervan weerhouden om bloed te vergieten', zegt ze. Als je het maar hard genoeg roept, wordt het hopelijk waar. Je zou ook kunnen zeggen: met haar woorden doet Avigajil een beroep op Davids beste zelf, als de stem van zijn geweten. *Jij bent toch iemand die geen bloed vergiet alleen om zijn zichzelf te redden? Die man die Saul in leven liet, terwijl hij hem had kunnen doden... dat is toch de leider die jij wilt zijn?* Soms moet iemand je eraan herinneren wie jij wilt zijn. JIJ hebt me weerhouden er een bloedbad van te maken, zegt David tegen Avigajil.

In het krantje Argus stond onlangs een column van Jacques Klöters over pater van Kilsdonk, oprichter van deze Ekklesia. Boven de column stond: *Pater van Kilsdonk kwam me niet gelegen*. In zijn studententijd kon de columnist niet zo goed uit de voeten met de pater. Pas later kreeg hij grote waardering voor hem. Een klein stukje uit zijn column: "Pater van Kilsdonk eerbiedigde je. Hij bood je zijn eerbied aan en probeerde zo een voornamere laag in jezelf aan te spreken die hij 'het heilige' noemde. Bij 'heilig' denken we meteen aan die verstarde stenen beelden in de kerk, maar hij dacht aan die unieke plek in ons waar je eigenlijk beter bent dan je normaal bent. [...] Zoeken naar het mooie in de ander, juist dat naar boven halen en daar openlijk waarde aan toekennen. Als ik dat toch eens kon leren." Zoiets gebeurt in het hart van dit verhaal, denk ik.

Natuurlijk kan ik u de tweede helft niet onthouden, maar omwille van de tijd vat ik het samen: David ziet af van zijn wraakactie en neemt afscheid van Avigajil, die teruggaat naar huis. Thuis treft ze Leeghoofd aan zoals ze hem kent: dronken en aan een tafel die gedekt is als voor een koning. De volgende ochtend vertelt ze hem wat er is gebeurd. Hij stort ter plekke in elkaar. 'Zijn hart stierf in zijn binnenste, hij werd een steen', staat er. Als David dat hoort, vraagt hij Avigajil ten huwelijk. Als je straks koning bent, denk dan aan mij, had ze gezegd. Bijbels flirten.

Tot zover eind goed, al goed. Net James Bond, zie je wel: de slechterik gaat dood, de vrouw en de jonge held gaan samen verder. Sterker nog: het is een heel moderne James Bond: eentje met een ijzersterke vrouwelijke hoofdrol. Maar het is ook een ode aan hoe de ene mens het heilige naar boven kan halen in een ander. De ander kan herinneren aan wie hij/zij ten diepste wil zijn. Het is bovendien een intrigerende parabel over onze wereld. Over economische en politieke macht, over spierballen rollen en gekrenkte ego's. En niet in de laatste plaats is het een visioen van wat we voor onze wereld hopen: een wereld waar wie genoeg heeft, deelt met wie een beroep op haar doet. Waar elk mens een eigen gezicht heeft, zich gezien weet. En waar wie op zoek is naar toekomst een gastvrij onthaal vindt.

Mooi boek, hoor. Volgende week verder.